



**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatus De Conscientia, De Peccatis, De Legibus, De Fide, Spe,
Et Charitate

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

§. 6. Qua ratione legibus civilibus obligentur clerici, & religiosi?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76540)

attentionem delicti alibi consummati, postulat index delinquentem punire ob delictum consummatum, v. g. Castellae vulnerasti Petrum, occidisti Lufitanie. Castellae rapuisti puellam, violasti Lufitanie potestine à iudice Castellae ob occisionem & stuprum puniri. Communis sententia docet te puniri posse. sic tradit Felin in c. fin. de foro competentis, n. 13. Abbas in cap. postulat, eodem tit. num. 25. Bart. in l. dominum, ff. de iuris, Matilius in l. unica, n. 150. C. de rapto virginum, Bald. in l. si quis non dicam, rapere, n. 3. C. de Episcopis & clericis, Suarez de censuris, disp. 5. sect. 4. n. 8. & 9. Salas de legib. disp. 14. sect. 5. n. 61. Farinac lib. practis, tit. 1. quest. 7. num. 45. Ratio est, quia cum inchoatio delicti sit consummationi coniuncta, ubi delictum est inchoatum, ibi etiam reputatur consummatum ac proinde tanquam consummatum puniri potest. Deinde inchoatio, & consummatio delicti vnum delictum ceteri debet vnoque loco factam, ac proinde in vtroque loco æquè punibile.

28 Ceterum hæc communis sententia non legem patitur difficultatem, quia in re ipsa & rigore iuris, aliud est inchoare delictum aliud illud consummare. Quapropter sæpè delictum inchoatum non imponitur ac pœna, ac delictum consummatum. Ergo si delictum consummatum est extra tuam iurisdictionem non poteris ob illius consummationem delinquentem punire, quia solum potes illum punire ob iniuriam tibi factam: ac non fecit iniuriam in delicto, propterea est consummatum, sed solum propterea est attentatum. Ergo solum attentionem, & non consummationem poteris index punire. Confirmitur, Si mandata alicui occidere Petrum, & Petrus à mandataro esset occisus in alio territorio, ab eo in quo deditur mandatum, secundum communem sententiam, non posses in loco mandati puniri pœna debita occisioni, quando mandato talis pœna imposita non est, sed es remittendus ad locum, in quo occisio facta fuit, vt docent Abbas in c. fin. de foro competentis, Iulius Clarus in pract. quest. 38. versic. item quare, & alij plures relati à Farinac. num. 47. et ipse plene non assentiantur. Sed hoc nulla alia ratione contingit, nisi quia obligatio in mandante, non ex mandato, sed ex delicto ex mandato sequitur oritur: sed etiam obligatio homicidii, stupri, non ex attentione homicidii, & stupri oritur, sed ex huiusmodi delictis in re executis Ergo non potest delinquentes in loco attentionis, ob delictum alibi consummatum puniri, & ita tenet Bart. in l. libellorum, ff. de accus. Felin in cap. fin. de foro competentis, n. 14. Alexand. plures referens consil. 75. n. 6. vol. 3.

Retinenda tamen est communis sententia, posse, inquam, iudicem loci, in quo delictum fuit inchoatum, punire eius consummationem, Moneor ratione consuetudinis iure gentium introducere, quæ ne delicta maneant impunita, vtrique iudici delictum integrè subdit: facitque l. 1. C. ubi de crimine, agi oportet, ubi commissum, vel inchoatum sunt. Neque obstat ratio in contrarium adducta quia inchoationis delicti via paratur consummationem: & licet consummatio, quoad actionem physicam sit in alio territorio; ac moraliter in eodem territorio fieri censetur. Præterea esto non laudatur consummatione, potest ius ratione inchoationis subdere personam puniendam quoad totum delictum, quod fere non subdidit in mandante. Esto Farinacio non abique probabilitate videatur mandantem, & recipientem mandatum in loco mandati puniri posse de delicto consummato. Neque obligatum esse iudicem mandati, etiam si petatur sed debere tunc consulere Principem.

29 Octava difficultas, an quæ dicta sunt, de territorio alieno, intelligi debeant de locis exemptis etiam intra diocesim existant.

Respondere debere, ita ex communi sententia docet Suarez supra dicto loco de censuris, & lib. 4. de legib. c. 32. sine num. 9. Bonacina disp. 1. quest. 1. punct. 6. n. 65. Azor. tom. 1. lib. 5. c. 25. q. 4. Salas plures referens disp. 14. sect. 6. in princ. n. 85. Ratio est, quia illo vocatur exempta, quia eximuntur à iurisdictione illius, cuius sunt exempta. Ergo ille non poterit iurisdictionem contentiosam ibi exercere, nisi in casibus à iure expressis & decedat in Clement. Archiepiscopo, de privileg. facitque c. cii Episcopis de offic. ord. in 6. vbi communiter Doctores. & c. 1. de privileg. con. lib. 6. cap. vnic. & fin. de statu regularium in 6. Quod si ad obligandum legibus, & præceptis exerceri debent iurisdictione eo in loco in quo obligatio imponitur, nullo modo possent exerceri in locis exemptis, extra casus à iure exceptos. At iam diximus legibus, & præceptis obligati posse subditos extra territorium existentes, quia hæc obligatio cum insensibiliter fiat, neque indiget citatione, & notificatione facta in loco exempto, optinè poterit subditos ibi existentes afficere.

30 Sed inquires, quæ dicantur loca exempta.

Respondere loca exempta esse illa, in quibus index territorii exercere iurisdictionem non potest, sed alterius iurisdictioni subdantur, Monasteria monialium, & conuentus religiosorum, in quibus sui superiores Episcopalem iurisdictionem non habent, nullo modo reputo exempta, quia illa non sunt exempta, sed persone ibi habitantes exemptæ dicantur. Quapropter censio subditos territorii illuc accedere.

Ferd. de Castro Sum. Mor. Pars I

dentes ligari præceptis, & statutis lati pro suo territorio: & ita docet. Suarez de censuris, disp. 5. sect. 4. n. 10. & Salas de legibus disp. 14. sect. 6. n. 85.

§. VI.

Qua ratione legibus civilibus obligentur clerici, & religiosi.

- 1 Legibus Ecclesiasticam libertatem violantibus ligari non possunt; secus legibus, quæ eorum status convenientes sunt.
- 2 Hic legibus ita graviter, ac laici obligantur clerici quidquid, Nauarr. sentiat.
- 3 Hac obligatio secundum plurimum sententiam nascitur ex conformitate, quam clerici debent habere cum laicis eiusdem reipublice.
- 4 Alij dicunt ex sola approbatione Pontificis
- 5 Resistantur supra dicti modi dicendi.
- 6 Probabilis est hæc leges per se, & directe clericos obligare quoad vim directivam.
- 7 A potestate coercitiua, & punitiua omnino clerici exempti sunt.
- 8 Proponitur quedam obiectio.
- 9 Supradicta obiectio fit satis.
- 10 Religiosi legibus civilibus eodem modo obligantur, & deobligantur, sicuti clerici.
- 11 Constitutionibus Episcopalibus deobligantur exceptis casibus à iure expressis.

1 Quæstio non procedit de legibus Ecclesiasticam libertatem ledentibus; quales essent illæ, quæ clericos solum, & eorum bona respicerent; constat enim his legibus vt pote iniustus, minime ligari, ex cap. quaquam, de censuris, in 6. cap. Ecclesia, cap. quæ in Ecclesiis, de censuris, cap. nouerit, de sentent. excommunicat. cap. vltim. de immunit. Ecclesiarum in 6. cap. diligenti, cap. significasti, de foro competentis, & tradit Trident. sess. 25. cap. 20. de reformat. Sed quæstio solum est de legibus, quæ clericorum statutum non debeat commensuresque sunt clericis, & laicis, & rectæ gubernationi ciuitatis convenientes. Talis est lex, quæ prohibet arma noctu deferri, merces ex ciuitate extrahi vel quæ signat pretia rebus vendendis, & contractibus formam imponit. Ab his ergo legibus & eorum obseruatione conueniunt Doctores aduersus Nauarr. cons. 3. de consuet. conclus. 3. m. 4. clericos exemptos non esse: sic docent Valquez 1. 2. disp. 167. cap. 4. Saytus in clauis regia. part. 1. lib. 3. cap. 4. numer. 16. Salzedo in pract. canonic. cap. 55. Couar. in pract. cap. 33. Suarez de legibus, cap. 34. numer. 6. Salas disput. 14. sect. 8. numer. 94. Bonacina disput. 1. quest. 1. punct. 6. numer. 29. Molin. tom. 1. de iustit. tract. 2. disputat. 31. sub fin. conclus. 6. Bellarmin. lib. 1. de clericis cap. 28. & alij plures ab eisdem relati.

2 Difficultas autem est, quanta sit hæc obligatio, & vnde nascatur?

Et quod ad primum attinet. Nauarr. consil. 3. constitur. conclus. 3. n. 4. existimat nullam esse obligationem, quia non tenentur his legibus, vt pote non favorabilibus, sed potius odiosis, & præiudicialibus, quia non de contractibus, sed de delictis loquuntur. consentit ex parte Bonacina disp. 1. de legib. q. 1. punct. 6. n. 33. dicens non peccare mortaliter, sed tantum venialiter, postico, quod indirectè solum tenentur legibus civilibus. Verum reliqui omnes Doctores affirmant teneri his legibus eadem obligatione, ac tenentur laici, quia non apparet vnde remanatur eis obligatio, si semel ponamus legibus illis additringi.

3 Quoad secundum vero vnde nascatur hæc obligatio, Valquez disp. 167. c. 4. existimat nasci solum ex conformitate, quæ teneri debent clerici cum laicis vt pote partes eiusdem Reipublice, non ex eo, quod legibus civilibus directè additringi possint, idem tenet Azor tom. 1. lib. 5. c. 22. quest. 3. & tom. 2. lib. 9. de imperat. cap. 7. quest. 8. & 9. Salzedo in pract. canonic. cap. 55. versic. non tamen intelligas, Moneor quia potestati civili nulla est attributa potestas imperandi personis Ecclesiasticis, vt expresse dicitur in cap. Ecclesia S. Marie, de constitut. c. decernimus, de iudiciis, cap. seculares de foro competentis, in 6. Sed sine potestate, imperandi, obligatio obediendi esse non potest. Ergo Ecclesiastici nullam habent obediendi obligationem legibus civilibus qua leges civiles sunt. Et confirmo, quia iudices laici nullam habent potestatem puniendi clericos transgredientes suas leges. Et signum est non habere potestatem directam illos obligandi, quia potestas coercitiua semper est directæ coniuncta Restat ergo vt aliunde oriatur obligatio: at ex nullo alio capite videtur posse oriri, nisi ex conformitate quam omnes partes reipublice debeat inter se habere. Ergo ex illo capite oritur,

L 2 4 Pro

4 Propter hæc Suarez lib. 3. de legibus, cap. 3. & cap. 34. n. 13. concedit has leges civiles, quatenus tales sunt, non obligare Ecclesiasticas personas, sed solum quatenus à Pontifice approbantur, & canonizantur ad hunc effectum, adductique pro se Decium in cap. Ecclesia. de constitution. num. 27. & ibi Marius Mantua num. 23. & Petrus Gregorius n. 16. Fortunus Garcia de ultim. sine. illat. 20. princip. num. 155. & illar. 13. num. 223. Matanta disp. 8. n. 17. & 47. Rebuffus in comment. ad constit. Gallia, tom. 1. in proæmio, gloss. 1. n. 62. Qui omnes solum dicunt huiusmodi leges civiles approbati à Pontifice: nullus autem dicit seclusa hac approbatione vim obligandi habere, imò potius supponunt ideo esse approbatas, quia verè leges erant, & approbatione dignæ. Probat autem Suarez suam sententiam ex cap. 1. de noui operis nuntiatione, vbi mandat de molini adificium, quod post nuntiationem factum erat: & redditur ibi ratio, quia legalibus constitutionibus demoliri debet. Signum ergo est legales constitutiones à Pontifice approbati, & assumi in causis definiendis. Secundo probat ex cap. innotuit, de arbit. vbi excommunicatio declaratur nulla, eo quod lata fuerit aduersus eum, qui secundum leges civiles non tenebatur stare sententiæ laicæ ab arbitris. Tertio adducit cap. 1. cap. si in adiutorium, c. de capitulis, disp. 10. & alius, in quibus Pontifices promittunt facturi, vt leges Imperatorum teneantur.

5 Mihi verò supradicti modi dicendi non probantur: & quod attinet ad primum, pura ex illo inconuenientia sequuntur. Primum enim sequitur Ecclesiasticos transgressores leges has civiles, vel nullum peccatum committere, vel ad summum veniale. Non enim peccant eues, qui legitime exempti sunt ab obligatione alicuius legis ex eo, quod aliis ciuibus non conformantur, sicuti non peccant legitime dispensati, hæc enim conformatio obligat, quando nulla est rationabilis causa excusans. Secundo estio clerici partes sint cum laicis vnus reipublicæ: at nulla est dissonantia, est illis in rebus procedendi non conformantur: in qualibet enim reipublica non omnes persone eodem modo obligatæ esse debent, imò potius varietas in hac parte est quædam vniformitas: quia ratione Equites, & nobiles non subeunt eadem onera, & tributa, at plebeij, neque proinde dissonantiam causant. Ita ergo in personis Ecclesiasticis philosophandum est: solum enim dissonantia esset, si persone Ecclesiastica nulla legitima causa intercedente, inter se non conuenirent. Tertio si leges civiles imponeret: pretia tritico, & oleo, aliisque mercibus personas Ecclesiasticas non ligarent, possent vendere Ecclesiastici absque iniustitia, & obligatione restituendi ultra pretium taxatum. Probo, quia illa taxa non ligat Ecclesiasticos, sed seclusa illa poterant Ecclesiastici vendere triticum, & oleum ultra pretium taxa signatum. Ergo etiam poterant stare taxa. Taxa enim solum est pro tritico, & oleo laicorum, non Ecclesiasticorum. Neque valet dicere posita taxa, siue à lege, siue à consuetudine, siue à natura, iam triticum, & oleum ultra non valet: siquidem ultra æstimari non potest, quia hoc est verum, quando pro omni tritico, & oleo, & pro omnibus personis esset taxa imposta: tunc enim omnes eandem de mercibus æstimationem facerent: at quando solum pro mercibus aliquarum personarum taxa est imposta, mercibus aliarum personarum inactis relictis, hæc merces valorem habent, ac si nulla taxa facta fuerit. Quarto sequeretur imponeret, quia illis non subduntur: quod est contra omnium sententiam, & expressam decisionem textus in cap. innotuit, de arbitris. Dices teneri seruare, quia irritant actus taliter factos. Contra hæc irritatio prouenit ex potestate superiori: at si civilis gubernator nullam in clericos potestatem habet, sed ipsi integre sint ab eo exempti, non habebit potestatem irritandi eorum actus. Efficacior enim iurisdicchio requisita est ad irrogationem, quam ad simplicem obligationem. Hæc ratio clarè conuenit in contractibus factis à clericis inter se: nam si clericus cum laico contrahat, tunc enim quia claudicaret contractus ex parte laici, etiam ex parte clericis reddebat infirmus: sicuti contingit in contractu matrimonij Christiani cum infidelis: ratione enim inhabilitatis posita Christiano, redditur contractus infidelis nullus: in testamentis autem est specialis ratio: si enim leges civiles formam testamentis imponeret, hæretes, quia laicus capax est hæreditatis ex legitimo testamento relictæ, sicuti capax esset hæreditatis relictæ ex testamento: quod secundum leges suæ patriæ nullum esset, est tamen firmum secundum leges proprias patriæ, in qua conditum fuit. Ne ego hæc inconuenientia sequantur, probandum non est modus dicendi Vasquez.

Neque etiam mihi probatur integrè modus dicendi Suarez. Nam ex supradictis cap. 1. de noui operis nuntiat. & c. innotuit, de arbit. potius colligitur has leges civiles obligare clericos ratione sui, quam ex approbatione Pontificis. ibi enim deciduntur casus, ea solum ratione, quia legali constitutioni aduersabantur. Supponebat ergo Pontifex legalem constitutionem ex se vim habere, Dices, habere vim ex antecedenti approbatione

Pontificis: sed contra nulla approbatio Pontificis offendi potest, quæ sit constitutiva obligationis, & illam non supponat. Ergo Deinde, quia si leges civiles ex se non habent vim obligandi, sed solum quatenus approbantur à Pontifice, cum approbatione Pontificis generalis sit, censentur approbatæ non solum quoad actum imperatum, sed etiam quoad positam illius transgressionem ipsam: præcipue cum ex hac approbatione nullum speciale inconueniens sequatur: non enim ex hoc sequitur potestatem civilem habere iurisdictionem puniendi Ecclesiasticos, cum non puniat ratione sui, sed quatenus per potestatem canonicam talis punicio approbatur. Consequens autem non admittitur à Doctoribus. Ergo signum est leges civiles aliunde habere vim obligandi, quam ex approbatione Pontificis.

6 Quocirca mihi probabilis apparet, has leges civiles, de quibus in præfati est sermo, per se, & directè clericos obligare: tenent hæc sententiam, & modum dicendi ferè omnes Doctores in princip. relati, & eam probat latè Salas disp. 14. de legibus, sect. 8. à num. 94. Ratio præcipua est, quia clerici ciues sunt, & partes præcipue ciuili reipublicæ, ac proinde gubernatori politico reipublicæ debent esse subiecti. Sed gubernator politicus, quique iurisdictionem temporalem habet, in illa reipublica non est, vt suppono, Pontifex, sed Rex. Ergo Regi in temporalibus subiecti sunt. Poterit ergo Rex illas leges imponere, quæ tam eorum statui, quam reipublicæ conuenientes sint. Confirmo. Neque iure diuino, neque humano clerici exempti sunt à gubernatione politica reipublicæ. Ergo tenentur eis legibus respicientibus communem gubernationem, ac tenentur reliqui ciues. Antecedens probo. Nam ex iure diuino potius constat contrarium ex illo loco Pauli ad Rom. 13. n. 1. Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita est. quæ verba expendens Chryostomus. hom. 23. ad Rom. etiam ad clericos extendit: ait enim, etiam Apostolus sis, Evangelista, Propheeta, siue quisquis tandem fueris: nec enim pietatem subuertit illa subiectio: & paulo superius dixerat Christum leges suas non ad hoc indixisse, vt politicas euerat, sed vt ad melius instituat. Ex iure autem canonico constat potius huiusmodi leges sæpe præcipi obseruandas, non ergo ab illarum obseruatione exemptum. Quare cum persone Ecclesiasticæ dicuntur exemptæ à iurisdictione laicorum, intelligi debet, quod vim directiuam in rebus tantum spiritualibus, & quæ eorum immunitatem spectant. Adde clericos obligari legibus communiter laicis, neque illis præiudicium afferentibus, vt cum Abbate in cap. Ecclesia s. Maria, de constitut. & Felino ibi num. 37. Decio in cap. 17. tradit Molina de Hispan. primogen. lib. 2. cap. 10. n. 82. pag. mibi 315. Sed ex hac directæ obligatione nullum detrimentum clericis patitur. Ergo.

7 Verum si de potestate coercitiua, seu punitiua loquamur, certum est clericos iure canonico exemptos esse ex c. at si clerici, c. clericis, c. qualiter, de iudicis, c. Ecclesia s. Maria, de constitutionib. c. decernimus, de re iudicata, c. facultates, de foro competenti, & aliis, quæ passim referuntur à Doctoribus, quæ non solum probant de punitione, quæ ipsi delicto annexa est. Nam etiam hæc puniunt est quedam virtualis sententia lata non aduersus communitatem, sed aduersus quamlibet personam delinquentem: cum autem clericus, quæ clericus est, & quatenus est persona particularis, exemptus sit à iurisdictione laica, vt ex supradictis textibus constat, efficitur sæpe ligari non posse pœna per iudicem laicum statuta.

Neque obstat potestati præcipiendi coniunctam per se esse potestatem puniendi quia hoc est per se: at ex ratione, & ex privilegio possunt sepatati, & in diuersis personis existere: per se enim & ex natura rei tam clericis quam laici transgressores leges politicas puniri à Rege poterant: at ex privilegio, & exemptione illis concessa à Christo, vel à summis Pontificibus puniri non possunt ab alio, quam ab Ecclesiastico iudice, qui potest eandem pœnam imponere, quæ imposta erat laicis transgressores leges politicas: non tamen tenentur, sed potest pro libertate pœnam moderari: & in his conueniunt Suarez lib. 3. de legibus, c. 24. n. 25. & 18. Salas disp. 14. sect. 9. & 10. num. 106. Bonacina disp. 1. q. 1. p. 6. n. 29. Valquez disp. 167. c. 4. num. 10. Cou. in præct. cap. 33. n. 7. & Salzedo in præct. canonica, cap. 55. versic. tertio minime, & seqq. Bellarm. lib. 1. de clericis, cap. 28. & alij innumerè per eosdem relati.

8 Sed obijciens consuetudinem laicis vstratam puniendi clericos transgressores has leges: si enim clericus arma noctu ferat, aduersus civilem legem prohibentem sub pœnatione armorum, aduersus civilem legem prohibentem sub pœnatione armorum, intendat iudex Ecclesiasticus: tradit Couar. 1. variarum, cap. 20. n. 12. ad finem, Iulius Clarus lib. 5. recept. sentent. §. fin. quest. 35. num. 26. Plaça 1. de delictis, cap. 8. num. 26. supponit Salzedo in præct. cap. 55. pag. 166. Emanuel Saa verb. clericus, n. 6. consensit Valq. disp. 167. cap. 4. quando arma sunt prohibita, quæ neque domi retineri possunt. Item si clericus prohibita, & nemora ingrediatur ad venationem sub aliqua prohibitione pecuniaria, vel eius animalia aliqua damna fecerint, ab

ab illo exigitur poena, & si opus est, ex eius bonis accipitur illo...

9 Respondeo nullo modo posse iudicem seculari armam...

Dices hoc verum esse, si clericus poena redderetur; at tollitur...

Respondeo hoc argumentum convincit non posse spoliari...

Sed inquit, qui clerici exempti sunt a potestate laicali in...

Respondeo omnes illos, qui privilegio fori gaudent: qui...

10 Religiosi comparari possunt ad leges civiles, & ad...

11 Quod si religio sit ad constitutiones, & precepta Episcopali...

formitate, quia haec non ligat nisi illos, qui in eodem statu, &...



DISPUTATIO II.

De lege poenali, & irritante.

V A superiori disputatione diximus, communia...

PUNCTUM I.

An lex poenalis possit transgressores illius obligare...

- 1 Poena alia est privativa alia poenalis, alia ipso iure lata, alia...

PRimito primò, duplex esse genus poenarum. Aliae sunt...

Secundò praemitto poenam aliam dici latam ipso iure, aliam...

2 Quæstio ergo procedit de poenis tam privativis, quam...

In qua re est prima sententia Soti lib. 1. de iust. q. 6. artic. 6.

3 Secunda sententia affirmat privativas poenas contrahi...

4 Tercia sententia affirmat poenas contrahi posse ante iudicis sententiam...

DE CASTRO PALATINO